

11 Marktaandelen in soorten en maten; een heranalyse van de AVO-data over lidmaatschap van sportverenigingen

Marije van 't Verlaat en Remko van den Dool

Inleiding

Iedere vier jaar maakt sportkoepel NOC*NSF een nieuwe sportagenda met daarin de speerpunten voor het te voeren beleid. Eén daarvan was de afgelopen jaren het vergroten van het marktaandeel van de verenigingssport (NOC*NSF 2005). Met een groter marktaandeel wordt bedoeld dat NOC*NSF ernaar streeft om ten minste het huidige marktaandeel van 33,2 % en daarmee ook het huidige ledenaantal van 4,9 miljoen te behouden. Deze doelstelling past ook in het bredere beleid van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (vws) dat er onder andere op gericht is om de sportverenigingen te versterken (vws 2005).

Over de definitie van marktaandeel zoals NOC*NSF deze hanteert in haar sportagenda, bestaat de nodige discussie. Het huidige marktaandeel van 33% is gebaseerd op het aantal leden van verenigingen van bonden die zijn aangesloten bij NOC*NSF, gedeeld door de omvang van de bevolking. Feitelijk worden daarmee lidmaatschappen geteld en geen leden (dus mensen). Mensen kunnen heel goed lid zijn van meerdere verenigingen, zo wijzen cijfers uit bevolkingsonderzoek uit. Gemiddeld blijken sporters lid van 1,3 sportverenigingen (zie ook hoofdstuk 2 en 5). Wanneer de NOC*NSF-cijfers hiervoor gecorrigeerd zouden worden, dan resteert een marktaandeel van 25%.

Het is bovendien opmerkelijk dat het marktaandeel bepaald wordt ten opzichte van de bevolking. In de commerciële wereld wordt het marktaandeel van bedrijven bepaald ten opzichte van de markt van potentiële gebruikers – doorgaans een subpopulatie van de totale bevolking. In de fitnesswereld is het usance om het marktaandeel te bepalen als het aantal leden afgezet tegen het totaal aantal mensen dat aan fitness doet. Die lijn doortrekkend zou het voor de ‘georganiseerde sport’¹ logischer zijn het aantal actieve sporters als basis te nemen voor het bepalen van het marktaandeel, en niet de bevolkingsomvang.

Voor de toetsing en monitoring van het beleid is het van belang dat het marktaandeel van de georganiseerde sport en van sporten afzonderlijk eenduidig interpreteerbaar en daardoor genuanceerd in kaart gebracht wordt. In dit hoofdstuk laten we zien op welke verschillende manieren het marktaandeel van de georganiseerde sport berekend kan worden en tot welke verschillende uitkomsten dit leidt. We doen dit door analyses uit te voeren van de AVO-gegevens (Aanvullend Voorzieningengebruik

Onderzoek) tussen 1979 en 2007 (zie ook hoofdstuk 2 en 5). Eerst kijken we welke methoden betrouwbaar en haalbaar zijn. Vervolgens worden de uitkomsten van verschillende marktaandeelbepalingen beschreven en vergeleken. Ook wordt berekend welke sporten in het algemeen en binnen het georganiseerde domein het sterkst vertegenwoordigd zijn. Aan het einde van het hoofdstuk vatten we de belangrijkste bevindingen samen.

Het meten van sportdeelname en verenigingslidmaatschap in het algemeen

Sportdeelnamecijfers laten vanaf halverwege de jaren zeventig van de vorige eeuw een sterke stijging zien (zie Kamphuis en Van den Dool 2008). Dat blijkt zowel uit de reeks van AVO-cijfers als uit de reeks van het Tijdsbestedingsonderzoek (TBO, zie ook hoofdstuk 3). Beide reeksen kennen echter hun beperkingen. De AVO-definitie bijvoorbeeld geeft een bijzonder ruim beeld. Iedereen die het afgelopen jaar één keer met een vriend heeft hardgelopen, wordt als sporter aangemerkt. De sportparticipatie in een bepaalde week (de TBO-methode) lijkt een realistischer beeld te geven van de sportdeelname. Het voordeel van deze methode van onderzoek is dat het de aan sporten bestede tijd registreert. Dat is een uitstekende basis om een ander marktaandeel van sport te bepalen, namelijk het aandeel in de tijdsbesteding. Het probleem hierbij is dat de uitkomsten afhankelijk zijn van seizoensinvloeden en weersomstandigheden (Van den Broek et al. 2007).

Het aantal bij de NOC*NSF aangesloten verenigingsleden is tussen 1979 en 2007 met 1,2 miljoen toegenomen, van 3,5 miljoen in 1979 naar 4,7 miljoen in 2007. Dat is een op het oog indrukwekkende stijging. Toch is die stijging minder indrukwekkend dan het lijkt. Zowel het aandeel sporters in de bevolking als de omvang van de bevolking steeg in de betreffende periode evenzeer, de laatste met 14 procentpunten. Door de stijging in de (sportende) bevolking verliest het verenigingslidmaatschap wel degelijk marktaandeel, met name in de jaren negentig en in de 21e eeuw. Was in 1991 nog 37% van de bevolking lid van een sportvereniging, in 2007 was dat gedaald naar 34% (Kamphuis en Van den Dool 2008). Uitgaand van de sportende bevolking is die daling zelfs nog wat sterker: van 54% in 1991 naar 47% in 2007.

De vraag is echter of dit beeld niet te beperkt is, gezien de ruime definitie van een sporter die in het betreffende onderzoek wordt gehanteerd, waarbij iedereen die in het afgelopen jaar minimaal één keer heeft gesport al als sporter wordt aangemerkt (zie hoofdstuk 2 en 5). Dat iemand die één keer met een vriend mee is geweest om te sporten niet is aangesloten bij een sportvereniging hoeft eigenlijk niet te verbazen. Feitelijk is het interessanter om binnen de groep frequente sporters het marktaandeel te bepalen, of nog beter, op basis van sportfrequentie.

Naar een nieuwe methode van marktaandeel bepalen

In het navolgende presenteren we alternatieve wijzen van berekenen van het marktaandeel van de 'georganiseerde sport'. Om te beginnen bepalen we het marktaandeel

zonder fitnesslidmaatschappen. Dit is relevant, omdat veel fitnessbeoefenaars ook aangeven lid te zijn van een sportvereniging, terwijl mag worden aangenomen dat dit geen vereniging is in de zin zoals dat hier wordt bedoeld (Breedveld et al. 2008).² Een kleine vertekening ontstaat door deze selectie, omdat sommige fitnesssporten binnen gymnastiekverenigingen of andere verenigingsvormen plaatsvinden, maar er wordt niet verwacht dat het hier om grote aantallen gaat.

Een andere manier om het marktaandeel te bepalen is, om het aantal beoefende sporten mee in ogenschouw te nemen. Gemiddeld beoefenen sporters uit het AVO'07-bestand 1,8 sporten (volgens de definitie: minimaal eenmaal gesport in de afgelopen twaalf maanden; Kamphuis en Van den Dool 2008). In totaal wordt er daarmee door (afgerond) 5000 respondenten 9000 keer een sport beoefend. Het marktaandeel kan dan bepaald worden door het aantal sporten dat in verenigingsverband wordt beoefend, te delen op het aantal beoefende sporten. Die berekening levert een verenigingsaandeel per beoefende sport op. Ook hier zijn fitnesssporten buiten de calculatie gehouden. Per respondent wordt dan per beoefende sport gekeken welk gedeelte hiervan in verenigingsverband (exclusief fitnesslidmaatschappen) wordt beoefend. Dit is tot nu toe nooit op deze wijze uitgevoerd en gepubliceerd.

In tabel 11.1 presenteren we de uitkomsten van de analyses zoals hiervoor geschetst. Daarbij is gebruikgemaakt van de antwoorden van respondenten uit het sportblok in het AVO, waarin meer gedetailleerd informatie wordt verzameld over de zeven meest beoefende takken van sport (zie ook hoofdstuk 5).³ Het percentage van de bevolking dat lid is van een sportvereniging ligt, doordat de fitnesslidmaatschappen eruit zijn gefilterd, vanzelfsprekend iets lager dan in de *Rapportage sport 2008* (Kamphuis en Van den Dool 2008), ook omdat de calculatie is gebaseerd op een andere vraag dan waarover is gepubliceerd in de *Rapportage sport 2008*.⁴ Hetzelfde geldt voor het marktaandeel op basis van de sportende bevolking exclusief fitness. De trends komen redelijk overeen met de trends zoals eerder gepresenteerd, behalve dat het aandeel verenigingssporters in de bevolking in 2007 weer een lichte stijging te zien lijkt te geven.

Het marktaandeel is vervolgens (derde regel in tabel 11.1) bepaald aan de hand van het aantal verenigingslidmaatschappen ten opzichte van het aantal beoefende sporten (in totaal 9000 sporten). In 1979 vond 32% van alle beoefende sporten plaats in verenigingsverband. In 2007 is dit nog slechts 28%. In deze tijdslijn zijn er twee breukvlakken zichtbaar. Tussen 1987 en 1991 is de eerste daling in het marktaandeel zichtbaar en tussen 1995 en 1999 daalt deze verder (tot onder de 30%, met ook weer een lichte stijging in 2007 ten opzichte van 2003). Bij deze calculatiewijze ligt het marktaandeel overigens een stuk lager dan bij de calculatie zoals gepresenteerd in regel 2 van tabel 11.1, die weergeeft hoe groot het aandeel mensen is dat voor minimaal één tak van sport lid is van een vereniging. Dit kan verklaard worden doordat de meeste mensen niet voor alle sporten die ze beoefenen lid zijn van een vereniging.⁵

Tabel 11.1

Lidmaatschap sportvereniging, bevolking 6-79 jaar, 1979-2007 (in procenten)^a

	1979	1983	1987	1991	1995	1999	2003	2007
bevolking ^b	30	34	35	34	32	30	31	33
sportende bevolking ^c	57	58	58	54	51	46	45	45
beoefende sporten ^d	32	33	34	31	31	27	26	28

a De gegevens in deze tabel wijken af van tabel 11.2, omdat enerzijds fitnessparticipatie buiten beschouwing wordt gelaten, en anderzijds omdat ze gebaseerd zijn op andere vragen uit het AVO-onderzoek. De gegevens in deze tabel zijn gebaseerd op detailvragen uit het 'sportblok' van het AVO.

b Aandeel van de bevolking dat voor minimaal één tak van sport lid is van een sportvereniging, exclusief wandelen en fietsen en fitnesslidmaatschappen.

c Idem als noot b, maar dan voor de sportende bevolking.

d Aandeel van de sporten waarvoor mensen lid zijn van sportverenigingen (excl. fitnesslidmaatschappen) per beoefende sport.

Bron: SCP (AVO'79-'07) eigen bewerking

In de hiervoor beschreven benadering van marktaandeel blijft de groep sporters ook alle incidentele sporters bevatten. Zoals gezegd is het de vraag of dit een reële en zinvolle benadering is. Op basis van het AVO kan berekend worden of sporters minimaal tweewekelijks (in 25 of meer weken per jaar actief) of ongeveer wekelijks (rekening houdend met vakanties, in 43 of meer weken per jaar actief) actief zijn.

Tabel 11.2

Aandeel van de sporten waarvoor sporters lid zijn van sportverenigingen (excl. fitnesslidmaatschappen) per beoefende sport, naar frequentie van sporten en leeftijd, bevolking 6-79 jaar, 1979-2007 (in procenten)^a

	1979	1983	1987	1991	1995	1999	2003	2007
tweewekelijkse sporten ^b	63	63	64	57	56	50	50	49
6-17 jaar	67	70	72	73	68	69	68	73
18-79 jaar	60	59	60	51	50	43	42	40
wekelijkse sporten ^c	64	65	65	56	56	52	49	51
6-17 jaar	69	72	76	74	73	75	72	81
18-79 jaar	59	61	59	49	50	42	40	41

a Rekenmethode conform regel 3 van tabel 11.1.

b Voor sporten die 25-42 weken per jaar beoefend worden.

c Voor sporten die minimaal 43 weken per jaar beoefend worden.

Bron: SCP (AVO'79-'07) eigen bewerking

Kijken we naar het verenigingslidmaatschap onder degenen die wekelijks of tweewekelijks sporten, dan zien we wederom duidelijke dalingen in het marktaandeel van de georganiseerde sport door de tijd heen (tabel 11.2). Verder valt op, dat het verschil in lidmaatschappen tussen tweewekelijkse sporters en bijna wekelijkse sporters niet erg groot is. Voor ongeveer de helft van deze frequent beoefende sporten worden actieve sporters anno 2007 lid van een sportvereniging, en dat is maar weinig meer dan wanneer de wekelijks beoefende sporten in ogenschouw worden genomen. Het verschil met de incidenteel beoefende sporten is wel groot (vgl. regel 3 in tabel 11.1).

Tot slot is gekeken of de ingezette trendbreuk zich zowel onder jongeren voordoet als onder ouderen. Het is namelijk denkbaar dat een grote groep nieuwe sporters, zoals de volwassenen en ouderen, in andere verbanden sport en dat er onder de traditioneel grootste doelgroep van de sportvereniging, de jongeren, weinig veranderd is. Dit beeld wordt ook bevestigd door de gegevens. Het verenigingslidmaatschap is feitelijk alleen onder de sportende volwassenen afgenomen. Wellicht komt dat omdat volwassenen meer mogelijkheden voor sportparticipatie buiten de sportvereniging hebben gekregen. Hierbij kan gedacht worden aan fitness en bedrijfs-sport. Met name in de groep 20-49-jarigen is sprake van een dalend lidmaatschap van sportverenigingen. Tegelijk stijgt de deelname aan fitness in die leeftijdsgroepen sterk (cijfers niet in de tabel). Klaarblijkelijk stappen verenigingssporters in deze leeftijdsgroepen over naar de fitness. Bij de 50-plussers is zowel het aandeel fitness-sporters als het aandeel verenigingssporters licht gestegen, het eerste wat meer dan het tweede. Beide segmenten lijken elkaar in die leeftijdsgroep aan te vullen. Onder de sportende jongeren is het marktaandeel van de georganiseerde sport constant gebleven, en in 2007 zelfs nog licht gestegen.

Alternatieve marktaandelen per sport

De hiervoor gepresenteerde manier van meten – op het niveau van de totale georganiseerde sport – kunnen we ook toepassen op het niveau van afzonderlijke sporten. Kijken we op de traditionele wijze naar de deelname aan individuele takken van sport, dan zien we dat zwemmen de sport is die door de meeste Nederlanders wordt beoefend, al is het maar eens per jaar (tabel 11.3). Fitness is daarna de sport die door de meeste Nederlanders wordt beoefend, in 2007 gevolgd door het eveneens sterk in opkomst zijnde hardlopen. De genoemde gegevens zijn gebaseerd op de sportbeoefening van één keer per jaar of vaker. Dit kan een vertekend beeld geven, wanneer we willen weten hoe groot het aandeel is van verschillende sporten binnen de totale sportparticipatie. Ongetwijfeld doen volleyballers vaker aan volleybal dan dat schaatsers schaatsen. Toch ligt het deelnamecijfers voor beide sporten ongeveer even hoog.

Tabel 11.3

Sportdeelname, ^a bevolking van 6-79 jaar, naar takken van sport die vertegenwoordigd zijn in de tien grootste sportbonden plus fitness/aerobics, 1979-2007 (in procenten)

	1979	1983	1987	1991	1995	1999	2003	2007
zwemmen	32	35	31	33	36	33	38	36
fitness/aerobics	-	-	-	9	12	13	17	22
hardlopen/trimmen/joggen	8	10	9	11	10	8	12	18
veldvoetbal	12	12	10	9	10	10	11	14
tennis	8	8	10	10	10	9	11	10
gymnastiek/turnen	9	9	8	7	6	6	6	6
schaatsen	15	11	15	13	7	6	8	6
zaalvoetbal	3	4	4	4	4	4	5	6
volleybal	5	5	5	6	5	5	4	5
golf	-	-	-	1	1	2	3	4
paardrijden	3	3	2	3	3	3	4	4
hockey	1	2	2	2	2	1	2	3
atletiek	1	1	1	1	1	1	1	2

a Ten minste één keer per jaar.

Bron: SCP (AVO'79-'07)

Voor een meer genuanceerde kijk op het belang van bepaalde sporten is ook gekeken naar het aantal keer, of beter: het aantal weken dat een sport wordt beoefend. De 5000 AVO-respondenten beoefenen zoals gezegd gemiddeld 1,8 sporten. Deze 9000 sporten werden gemiddeld 30 weken beoefend. In 2007 kwam het in totaal op, afgerond, 270.000 actieve sportweken voor alle sporters. Per sport kan dan gekeken worden hoe groot het aandeel van die sport is binnen het totaal aan weken dat sporten werden beoefend, waarbij rekening wordt gehouden met verschillen in aantal weken per jaar dat een sport beoefend wordt. Zaal- en veldvoetbal zijn daarbij samengevoegd, om deze gegevens te kunnen vergelijken met de lidmaatschapscijfers van NOC*NSF (tabel 11.4). Vergelijken we de uitkomsten van tabel 11.4 met de uitkomsten van tabel 11.3 dan zien we bijvoorbeeld dat het aandeel van zwemmen fors lager uitvalt. Zwemmen mag dan de sport zijn die door de meeste mensen beoefend wordt (tabel 11.3), het is niet de sport die het vaakst wordt beoefend (tabel 11.4). Die eer is voorbehouden aan fitness/aerobics. Het aandeel van zwemmen in het geheel van actieve sportweken is bovendien sinds 1979 stelselmatig afgenomen, wat suggereert dat er door de zwemmers steeds minder vaak gezwommen wordt. Schaatsen en golf lijken sporten die incidenteel beoefend worden, want daarvan zakken de percentages in vergelijking met tabel 11.3 fors. Met betrekking tot de opkomst van fitness laat zowel tabel 11.3 als tabel 11.4 een stijging zien. De stijging in actieve sportweken is iets groter dan blijkt uit de participatiecijfers.

Tabel 11.4

Aandeel in actieve sportweken voor sporten van de tien grootste sportbonden en fitness, 1979-2007 (in procenten)^a

	1979	1983	1987	1991	1995	1999	2003	2007
fitness/aerobics	-	-	-	9	12	13	16	20
zwemmen	22	21	20	20	20	18	17	14
zaal- en veldvoetbal	16	15	14	11	12	11	11	12
hardlopen (per 2007), joggen, trimmen	7	7	8	8	7	6	9	11
tennis	7	7	8	9	9	7	8	6
gymnastiek/turnen	12	11	10	8	6	6	5	5
paardrijden	3	4	2	2	3	3	3	3
volleybal	5	5	4	4	4	3	2	3
hockey	1	1	2	2	1	1	2	2
golf	-	-	-	1	1	1	1	2
atletiek	1	1	1	1	1	1	1	1
schaatsen	2	2	2	2	1	1	1	1

a Selectie van sporten. Alle sporten samen tellen op tot 100% per jaar.

Bron: SCP (AVO'79-'07) eigen bewerking

Ook voor lidmaatschapscijfers per tak van sport geldt dat het interessant is om, zoals gedaan is in tabel 11.2 voor het lid zijn van sportverenigingen in het algemeen, te bezien of het voor het lid worden uitmaakt of men een sport incidenteel dan wel frequent beoefent. Het per sport bepalen van het marktaandeel van verenigingslidmaatschappen levert in het AVO-onderzoek echter soms een zeer klein aantal waarnemingen per sport op. Om die reden is ervoor gekozen om het marktaandeel per sport niet op een tijdslijn te plaatsen, maar om alleen gegevens te presenteren voor de gecombineerde jaren 2003 en 2007. Ook dan blijft het aantal respondenten bij een aantal sporten, met name de teamsporten, gering (onder de 400). Enige voorzichtigheid bij de interpretatie van deze gegevens is geboden. Tabel 11.5 laat van 26 sporten op drie verschillende manieren (alle sporters, wekelijkse en tweewekelijkse sporters) zien in welke mate sporters lid zijn van een sportvereniging. Het onderscheid in frequentie van beoefening laat zien dat de berekeningsmethode een wezenlijk verschil maakt, met name tussen de eerste berekening (alle sporters inbegrepen) en de andere twee (frequente sporters). Voor vrijwel alle takken van sport geldt dat frequente sporters vaker lid zijn van een vereniging dan incidentele sporters. Het verschil is te verklaren doordat men niet snel geneigd is lid te worden van een vereniging wanneer men een sport op jaarbasis slechts een enkele keer beoefent. Met name voor de sportbonden die een individuele tak van sport vertegenwoordigen ligt er een uitdaging om de beoefenaars bij een vereniging te laten aansluiten. Zwemverenigingen trekken bijvoorbeeld zelfs onder de meest frequente beoefenaars niet

meer dan 37% van de beoefenaars. De zwemverenigingen slagen er kennelijk niet in om deze grote groep beoefenaars aan zich te binden. Verenigingen voor teamsporten slagen er wel goed in om een grote groep beoefenaars aan zich te binden, met dank uiteraard aan het feit dat men voor competitiedeelname lid moet zijn van een vereniging die aangesloten is bij de overkoepelende sportbond.

Tabel 11.5

Marktaandeel van verenigingen per sport (gegevens 2003 en 2007 samengevoegd, in procenten)

	alle sporters (minstens 1 keer in 12 maanden)	tweewekelijkse sporters (minstens 25 weken in 12 maanden)	wekelijkse sporters (minstens 43 keer in 12 maanden)	(n)
korfbal	81	99	100	185
handbal	67	93	96	143
hockey	78	96	95	351
softbal/honkbal	36	78	93	112
tennis	62	87	91	1672
badminton	24	83	90	905
voetbal	60	85	89	2516
zaalvoetbal	49	64	60	678
veldvoetbal	65	89	89	1838
volleybal	49	87	89	620
atletiek ^a	59	79	89	156
vecht-/verdedigingssporten	75	89	88	388
golf	37	77	83	469
basketbal	26	66	81	316
tafeltennis	12	55	70	686
paardrijden	43	61	65	604
gymnastiek/turnen	59	63	62	817
zeilen/roeien/kanoën/surfen	12	52	61	1090
fitness/aerobics	56	60	61	2908
auto-/motorsport	17	28	43	229
zwemmen	11	31	37	5853
squash	14	23	20	451
schaatsen	9	53	20	1093
hardlopen/joggen/trimmen	10	17	18	2050
toerfietsen/wielrennen	5	9	10	3231
skeelers/skaten	2	3	6	1409
wandelen	4	4	4	2307

a Vanuit het AVO-bestand kan er geen duidelijkheid gegeven worden over het verschil tussen hardlopen en atletiek. Mensen die hardlopen op de weg zullen over het algemeen hardlopen hebben aangekruist. Mensen die sporten op een atletiekbaan (hardlopen, verspringen, speerwerpen, enz.) zullen atletiek hebben aangekruist.

Bron: SCP (AVO'03-'07) eigen bewerking

Conclusies

In dit hoofdstuk hebben we verschillende wijzen de revue laten passeren om het marktaandeel van de ‘georganiseerde sport’ te bepalen. Idealiter zou het marktaandeel van de georganiseerde sport bepaald worden door te kijken naar het aantal minuten dat er wordt gesport, georganiseerd of ongeorganiseerd. Een goed alternatief is om te kijken naar het aantal lidmaatschappen afgezet tegen het aantal frequente sporters. Dat geeft een meer accuraat beeld van het marktaandeel van de georganiseerde sport dan wanneer dat wordt gerelateerd aan de gehele bevolking of aan iedereen die minimaal één keer per jaar aan sport doet.

De analyses laten zien dat voor vrijwel alle sporten het verenigingslidmaatschap hoger ligt onder de frequente beoefenaren. Daarnaast blijkt dat ongeacht de berekeningswijze het marktaandeel van de georganiseerde sport afneemt, met name onder de volwassen bevolking van 20-49 jaar. Onder de jeugd blijft het marktaandeel wel op peil. De kloof tussen het percentage jongeren en volwassenen dat lid is van een sportvereniging wordt daarmee langzaam groter. Fitness wint in vrijwel alle leeftijdsgroepen.

Door per sport het aantal ‘actieve sportweken’ af te zetten tegen het totaal aantal actieve sportweken, ontstaat met name voor gelegenheidssporten een meer genuanceerd beeld van hun marktaandeel. Zwemmen is dan niet langer de meest beoefende sport. Het is wel de sport die door de meeste mensen beoefend wordt, maar niet de sport die het vaakst beoefend wordt. Die eer is inmiddels voorbehouden aan de fitness. Onder frequente beoefenaars slagen teamsporten erin, door het bondsmonopolie op de organisatie van de competitie, om een hoog marktaandeel te behouden. Individueel beoefenbare sporten zoals zwemmen hebben meer moeite om mensen aan zich te binden via een vereniging dan teamsporten, ook onder de frequente beoefenaren.

Noten

- 1 Met 'georganiseerde sport' wordt in dit hoofdstuk de sportdeelname bedoeld in verenigingsverband, meer nadrukkelijk sport als lid van een vereniging die is aangesloten bij een van de bonden die zijn aangesloten bij sportkoepel NOC*NSF. Dat dit segment hier wordt aangeduid als 'georganiseerde sport' laat onverlet dat ook in andere segmenten van de sportmarkt gesport wordt in georganiseerd verband, bijvoorbeeld met vrienden of bij een fitnessketen.
- 2 Overigens is het weglaten van fitnessbeoefenaars uit de calculatie van het marktaandeel van de georganiseerde sport niet van invloed op de trendcijfers zoals gepubliceerd in de paragraaf hiervoor. Deze zijn namelijk gebaseerd op een algemene vraag naar het lidmaatschap van sportverenigingen, ongeacht de sport die men beoefent.
- 3 Dit is anders dan in de vorige paragraaf, waarin gevraagd is naar lidmaatschap van maatschappelijke verenigingen, waaronder een sportvereniging.
- 4 In de *Rapportage sport 2008* is gebruikgemaakt van een algemene vraag in het onderzoek of men lid is van een sportvereniging, en niet van de vragen uit het 'sportblok' waarvan hier gebruik is gemaakt. Zie ook de andere noten.
- 5 Uit AVO-gegevens blijkt dat voor de maximaal zeven sporten waarover extra vragen zijn gesteld, men van de meest beoefende sport het vaakst lid is, gevolgd door de naar frequentie tweede sport, verder afnemend tot de eventueel zevende sport.